

Barndoms minder fra Vestervig

og om min far etatsråd C. B. V. Hansen

Af ESTHER SLOMANN

Vestervig.

VI boede dejligt i Vestervig fra 1901-08, en halv times gang fra Limfjorden og 7 km fra Agger ved Vesterhavet. Om sommeren gik vi ned til fjorden og badede. Når vi gik hje m over engene og samlede champignon, kom vi forbi et lille ensomt hus. I døren stod altid en kone, hvis hud var brungarvet og blank som læder. Der blev sagt at hun kun vaskede sig én gang om året, juleaften. Mor hilste altid på hende, men hun hverken nikkede eller sagde noget. Vi var altid lidt beklemte, når vi skulle forbi huset, men vi indså værdien af at blive vasket hver dag, når man blev så sær og frygtindgydende af aldrig at blive det.

Far var herredsfoged i Hassing-Refs Herred, embedsboligen var stor og haven dejlig. Oppe på gårdet mod øst var ”verdens ende”. Den vestlige og nordlige side af haven var beplantet med store træer, og vi kaldte den del af den ”skoven”, til trods for at den kun var et læbælte. Udenfor mod vejen set fra nord og vest var der ikke et grønt blad at se på grund af den barske vestenvind. Sådan så alle haver ud i Thy, og netop derfor følte de så vidunderlig grønne, frodige og fredfyldte, når man kom indenfor i læ. I ”skoven” var der rigtig skovbund med blå anemoner, stjernehyacinther og skovstjerner. På grænsen af den og haven langs en bred gang havde vi tre mindste hver sit lysthus, hvor vi havde bæk og bord. Trærnes kroner lukkede sig ovenover, så vi kunne sidde i ly for regnen. På den anden side af gangen havde vi hver sin lille have. Mellem to kæmpestore asketræer foran huset stod et langt bord, hvor vi drak chokolade og kaffe på varme sommerdage. På hovedtrappen ud mod gården sad vi med far og mor om aftenen og så solen gå ned. Far fremsagde ”Der står et slot i Vesterled, tækket med gyldne skjolde. . .”. Jeg har altid siden følt at solnedgangen var noget man ikke burde gå glip af.

Pigerne.

Vi følte os nært knyttet til pigerne i køkkenet. Som oftest var det fiskerdøtre fra Agger. I de mørke vintereftermiddage sad vi ofte inde på det lille pigeværelse, trangt og tæt møbleret som det var med deres medførte kommoder og skabe, og de tre senge med kæmpestore dyner sommer så vel som vinter. Vi lyttede til deres vemo dige sange om sømænd og fiskere, der var forlist på havet, om små syge børn, der døde, og om matrosen, der længtes efter sit skønne Spanien med cypresser og citroner og mange andre sange, alle bundsørgelige, alt imens de syede sig de yndigste kludetæpper af mors kasserede silke- og fløjlskjoler.

Der var altid rift om at komme i huset hos mor. Lønningen var fra 1901-1908 10-12 kroner månedlig. Det lyder ikke af meget idag, men man kunne få en pæn ulden kjole dengang for 12 kroner. I Vestervig blev der skumlet lidt over, at mor betalte lidt mere end de andre fruer, fordi hun medbragte sin kokkepige fra Nykøbing Mors, og lønningerne havde ligget lidt højere der.

Sine stuepige hed egentlig Dusine, fordi hun var det tolvte barn af en søskendeflok på tolv. Hun var den

kærligste og sødeste af alle de piger vi har haft. Engang var vi tre små inviteret på besøg hos hendes mor i et lille stråttækt hus i klitterne ved Agger. Der var hvidskuret gulv, kommode med engelske procelæns-hunde, skib i flaske, æsker med påklitrede sneglehuse og indrammede skriftsteder på væggen. Langs indervæggen stod en himmelseng med stor ternet dyne, hvorfra en lun hjemmebagt kage blev trukket ud. Den smagte dejligt.

Marie Barnepige kom til os med tykt rødt hår, der viste sig at være fyldt med lus. Mor gjorde kort proces og for vore undrende øjne klippede hun hele Maries hårpragt af ude i haven og skrubbete hendes hoved med varmt vand og grøn sæbe. De eneste smæk jeg nogensinde husker at have fået, fik jeg af hende.

Når der blev bagt til jul, fik vi lov at hjælpe til med at bage pebernødder. Der var to slags, de brune og de hvide. Men når min lille bror Halfdan havde hjulpet, kunne man ikke se forskel. Han blev altid kulsort på hænderne straks efter, at han var vasket.

Juleaften fik vi fløjlsgrød, gås og æblekage. På grøden blev der lagt store flager af brændt sukker, lavet i specielle flade, firkantede jern på lange stænger over den åbne komfurild. Da vi flyttede fra Vestervig i 1908, blev der holdt auktion over alt det, vi ikke kunne tage med til København. Vi så en mand trække af med vores legevogn med de store sukkerjern i. Han fik det hele for to kroner, og vi fik aldrig mere sådan julegrød.

Køkkenets gæster.

I den ene ende af køkkenet, lige når man kom ind, stod et langt, hvidskuret bord med faste bænke på de tre sider. Der spiste pigerne, havemanden Jens Persen, Niels Kusk, som kørte for far, når han havde brug for det, vaskekonen, postbudet og hvem der eller havde ærinde til herredsfogedboligen. Der kom også forskellige tiggere, Lange Søren med lang rød næse, som vi var bange for, når vi mødte ham på vejen, og Tykke Mette med rindende øjne og grådkvalt stemme. Hun og mange af de andre, der kom i køkkenet, drak kaffe af underkoppen, som blev balanceret mellem langemand og tommelfinger med guldebrand nedenunder og lillefingeren stærkt krummet udenfor. Va skekonens teknik var en anden, men jeg husker den ikke mere. Alle pigerne, vaskekonen og sydamen havde stærkt krummede lillefingre, der ikke kunne rettes ud.

Jens Persen skulle en dag til Thisted, for første gang i sit lange liv væk fra Vestervig. Han tog dagvognen om morgenen og kom hjem til aftensmadsen, tavs af betagelse over dagens oplevelser. Han satte sig ved langbordet i køkkenet, mens pigerne og vi andre så forventningsfulde på ham. Efter lang tids tavshed løftede han sit snapseglass og sagde ”Walkommen hjem alle sammen”.

På langbordet stod altid en dunk med brændevin og store krus med øl til fri afbenyttelse for alle. I spisestuen serveredes sådanne drikkevarer ikke. Vi drak vand til middag klokken 12 og om aftenen mælk, gæster som regel

øl. Til søndag middag drak de voksne rødvin, til selskaber mange slags vin.

Far holdt ikke af, at der blev drukket brændevin i køkkenet, men det var vanskeligt at undgå, fordi det var en gammel tradition før fars tid, at køkkenets gæster fik sig en dram. Den fandtes altid i huset, fordi den blev brugt til vinduespudsning og hovedrengøring. Jeg husker endnu den duft i stuerne af akvavit, når hovedrengøringen kulminerede i polering af vinduer, spejle og skilderier. Mor sagde altid, når snapsen var på tale, at Niels Kusk, havemanden, postbudet og håndværkere, der arbejdede udendørs i kulden, fortjente deres dram, når de kom ind til middag, men tiggerne var bedre tjent med ikke at få nogen, dog kunne man jo ikke forbigå dem, da de altid indfandt sig ved middagstid, og snapsen stod der. Den kostede kun 12 øre flasken dengang. Tykke Mette havde det med at sige, at hun havde fødselsdag idag, om der ikke vankede en ekstra snaps i den anledning. Men Marie Kokkepige havde ordre til at fjerne dunken efter den anden dram. Kvinderne i køkkenet drak ellers aldrig snaps, så vidt jeg ved. En gang min yngste bror Halfdan kom hjem fra Amerika på besøg som voksen og havde inviteret nogle kammerater hjem hos os til frokost, spurgte han mor om hun ikke havde en snaps. ”Snaps”, sagde mor, ”nej, det er virkelig blevet altfor dyrt at pudse vinduer i”.

Da far blev syg samtidig med at vi tre små havde kighoste, sagde Jens Persen til mor: ”Giv ham en halv flaske brændevin, så kommer han sig”. Mor sagde: ”Så dør han da”. ”Hvis han it ka tåle en halv pot brændevin, er han it værd a redde. Det er så møj behawli me æ brændevin i si kværk”.

Afholdsfolkene og missionsfolkene henvendte sig af og til for at få far til at melde sig ind i afholdsforeningen. Men det ville han ikke. Han kunne lide et godt glas vin og syntes, at folk skulle have deres frie vilje og burde selv kunne holde måde. Far forstod slet ikke, at man kunne komme til at drikke for meget. Den gang der var forbud i Amerika mod øl, vin og spiritus, havde Halfdan i New York i løbet af en aften været på fem natklubber, hvor de uden skrupler blandede træspiritus i de drinks, der blev serveret. Han blev syg og mistede synet i tre dage. Da han var kommet sig, skrev jeg hjem til far og mor om det, og far skrev til Halfdan: ”Hvorfor drikker du træspiritus, min dreng, rødvin smager dog så meget bedre”.

Indre Mission.

Indre Mission prægede på mange måder vor barndom i Vestervig. Pigerne var alle indremissionske undtagen Marie Mors, som ikke var ”troende”. Da hun rejste hjem til Nykøbing, fik vi en ny kokkepige, som også hed Marie. Hun stod en dag i køkkenet, høj, mørk og alvorlig i lang sort kjole. Marie Barnepige skubbede mig hen til hende og sagde: ”Du skal ikke være bange, for hun er et Guds barn som du selv”. Det var lidt chokerende, at den høje mørke skikkelse var ”et Guds barn”.

Når der blev arrangeret større møder i menighedshuset med kaffedrikning, fik pigerne lov at tage os børn med, og mor lod dem bage store dejlige formkager. Forventningerne var spændt højt, når vi drog afsted med dem. Men jeg husker kun uendelig lange timer med præk og salmesang og flovhed over Halfdan, der var så lille, at han umuligt kunne sidde roligt. Jeg holdt humøret oppe ved tanken om traktementet bagefter, men når vi endelig

nåede så vidt, fik vi aldrig noget af vore egne medbragte kager, men kun noget trist og tørt, der smagte som almindeligt franskbrød uden smør og sad fast i halsen, fordi vi ikke brød os om kaffen. Da jeg som voksen så Dreyers film ”Ordet”, hvor alle kom til møde i deres sorte tøj og sagde ”Goddag i Jesu navn”, så jeg min barndoms menighedsmøder tydeligt for mig. Far og mor gik af og til i kirke, men aldrig i menighedshuset. Da far efterhånden blev så tunghør, at han ikke kunne høre præstens prædiken, læste han hver morgen længe i sin store tykke bibel.

Langt dybere indtryk end menighedshuset gjorde Vestervig store smukke kirke på mig, når vi fulgtes med det sortklædte kirkefolk op ad bakken. Inden vi gik ind i kirken, standsede vi altid ved prins Buris og Liden Kirstens grav. Den var dækket af en meget lang gravsten med en lodret sten for hver ende. Skriften var umulig at læse for os, men mor fortalte, at der stod ”Her hviler en bror og en søster”, hvilket skulle forstås således, at de var beslægtede. Liden Kirsten var kong Valdemar den Stores søster og prins Buris en vendisk prins. Han forelskede sig i Liden Kirsten, men da han var en af de mange, der gjorde krav på den danske trone, var kongen imod giftermålet. Ifølge sagnet fortalte den onde dronning Sofie kongen, at Liden Kirsten ventede et barn, og han lod hende hente til gilde på kongsgården. Hun havde i hemmelighed født dagen før, og da kongen så hende slank som før, troede han at dronningen havde løjjet og tvang Liden Kirsten til at danse, tilsidst også med kongen, der dansede hende til døde. Hun blev begravet på Vestervig kirkegård. Buris blev ført til Vestervig og sad fængslet på Vestervig kloster med en lænke så lang, at han hver dag kunne gå ned til graven. Da han døde, blev han begravet i samme grav. Vi var dybt betaget af sagnet om de to unge elskende. Det var skik i Vestervig, når et brudepar blev viet, at bruden lagde sin buket eller en del af den på Liden Kirstens gravsten.

Kirkerummet var meget stort, og kirkegængerne fra det lille sogn fyldte så lidt, at præsten måtte tale meget langsomt på grund af den rungende genlyd. Det gjorde gudstjenesten meget højtidsfuld.

En vinter, da jeg var 6 år, kom en danselærerinde fra Thisted til Vestervig en eftermiddag om ugen for at give undervisning i folkedanse i kroens sal. Jeg blev indmeldt, og mor havde tænkt sig, at Marie Barnepige kunne følge mig, efter at mor selv havde gjort det første gang. Da jeg stod parat i mit fine tøj, gav Marie sig til at hulke og ville ikke følge mig til ”det syndens hus”. Så mor tog hat og kåbe på for at gå med mig i stedet, mens alle tre piger smed sig på knæ på gulvet med ansigtet i hænderne på en stol og bad for min sjæl. Til afdansningsballet syede mor røde kantebånd på en sort nederdel, dertil havde jeg hvid bluse, hvide strømper og sko med sorte korsbånd, samt et snøreliv og en broderet kyse, vi lånte. Den næste vinter gik vi til dans alle tre hos arrestforvareren, som var forhenværende løjtnant. I tilgift fik vi lov at se fængselscellerne, der som oftest var tomme. Fangemes senge var kister, smukt redt op med pænt sengetøj, men kistelågene var spidse på midten, for de blev låst ned om dagen, så fangerne ikke kunne ligge der og dase.

En gang fars kusine, sangerinden Thora Keller, som så ofte før kom på besøg i herredsfogedboligen, fandt hun Halfdan - den gang tre år gammel - på knæ i havegangen med hovedet i gruset, mens han mumlede uafbrudt. ”Hvad

er det dog du siger lille Halfdan?" "Ti stille, tante Thora, jeg er til bønnemøde". I haven eller gården havde vi ikke huler som andre børn, men hver sin "kirke" i hvert sit hule træ på havegården. Der stod vi og messede.

Foruden Indre Mission spillede kager en stor rolle i vor barndom. Jeg husker et kageorgie, efter at den nye Marie Kokkepige havde forladt os for at holde bryllup med en skolelærer. Hun sendte os et fotografi af sig selv i sort brudekjole med kort hvidt slør og inviterede os tre små hen i lærerboligen sammen med barnepigen og stuepigen. Vi sad stift på plydesstolene og fik serveret mange slags småkager. Et stativ med en skål vand anbragt højt i midten og en række sølvskeer hængende udenom og små asietter med forskellig slags syltetøj nedenunder blev budt rundt. Det viste sig, at man skulle dyppe sin ske i vandet efter hver slags syltetøj man smagte. Ikke så snart havde vi fået syltetøj nok, førend et nyt fad med samme slags kager blev båret ind, og vi fik skænket chokolade til. Da den var drukket, kom der flere kager ind, og der blev skænket kaffe. Bortset fra at vi var generte og stemningen var trykket, var vi meget begejstrede for traktementet.

I skole.

Den vinter jeg blev fire år, syntes mor, at jeg burde lære noget, så jeg blev sat i skole hos frøken Gjellerup. Vi var 12 elever i alderen 4 til 14, der alle sad rundt om et stort bord, jeg på frøken Gjellerups skød. De andre arbejdede hver med sit, to eller tre regnede, nogle skrev, nogle havde dansk og skiftedes til at læse op eller blev hørt i historie eller geografi. Frøken Gjellerup strikkede alt imens og pegede i min ABC eller skrivebog med sin strikkepind. De største blev efter sommerferien sendt til realskolen i Hurup med dagvognen hver dag. Jeg gik ikke i skole om sommeren, for da gik tiden godt for mig hjemme. Da jeg mødte igen næste vinter, blev jeg anbragt ved et lille bord for mig selv uden kontakt med de andre ved det store bord. Jeg kedede mig den vinter.

Da jeg blev 6 år skete der det, at far i embeds medfør blev kaldt til Hvidbjerg for at mægle mellem et ægtepar, der ville skilles, og begge parter ville have den yngste datter. Far fældede den salomo niske dom, at hjemmet var et uegnet opholdssted for den 16-årige datter, og tog hende på stedet med hjem til herredsfogedboligen. Hun blev hos os et par år, lige til vi flyttede til København. Hun var høj, smuk og bleg, med grønne øjne og mørkt hår. Når jeg senere læste Eleanor Glynn's bøger om spændende eventyrersker, så jeg altid frøken Astrid Clausen for mig. Det blev bestemt, at hun skulle undervise min yngre søster Gudrun og mig om formiddagen og om eftermiddagen sidde på forhøjningen ved det ene vindue i dagligstuen og brodere, mor sad ved det andet, og resultatet blev mange hedeболыseduge og mellemlægsservietter. Før et af de store middagselskaber bad mor frøken Clausen hjælpe med ved opartningen. Jeg husker hende komme ud fra sit værelse iført lang, grøn fløjlskjole med slæb og hvide svanedunskanter. Vi børn stod betagede og stirrede på al den pragt, men mor havde ventet at se hende i sort kjole med hvidt forklæde. Damerne i selskabet skumlede lidt, men jeg havde på fornemmelsen, at herrerne var begejstrede.

Jeg ved ikke, om frøken Clausen manglede pædagogiske evner, eller om mine kundskaber fra to vintres undervisning hos frøken Gjellerup var meget

mangelfulde, men jeg fik altid skænd af frøken Clausen og tilbragte megen tid i skammekrogen, mens Gudrun fik idelig ros ved det lange skolebord i legestuen. Det var nogle triste skoletimer for mig, og noget nært forhold til frøken Clausen som til Sine Stuepige og fars fuldmægtige fik vi aldrig.

Når "de store drenge", Børge og Tage, kom hjem fra Sorø Akademi i sommerferierne, spillede de tennis med frøken Clausen, men en dag da hun ville springe over nettet på banen, faldt hun og brækkede benet. Så lå hun smuk og interessant på sygehuset.

Dukkerne.

Vi havde en dukke, som Gudrun og jeg var fælles om. Den havde porcelænshoved med malet gult hår og hed Vera. Af en eller anden grund betragtede Halfdan den som sin. Han elskede den højt og kyssede den så tit og vådt, at al farve veg fra dens mund, øjne, kinder og hår. Så lå den kridhvid og kold i sin dukkevogn. Selv fik jeg så en kæmpe stor kludedukke en juleaften. Den hed Petrea og var dejlig med røde kinder, malet hår og kirsebærrød mund, der aldrig blegnede. Kun blev den mere og mere snavset, og det var med stor sorg, at vi forærede hende til sygehuset sammen med andet legetøj, da vi rejste fra Vestervig.

"Cabral"s stranding.

En vinter strandede et græsk skib, "Cabral", ved Agger. De reddede søfolk blev indlagt på sygehuset i Vestervig. Vi besøgte dem der og så undrende på deres sorte hår og skæg. De fik varm sødsuppe med mørkt rugbrød til, men de var noget desorienterede over den kost, og vi så dem forsøge at smøre sødsuppen på brødet. Det talte vi meget om den vinter. Skibets ladning bestod af Tibet-skind, som blev solgt på auktion. Damerne i Vestervig købte skind og de følgende vintre gik vi alle, pigebørn og voksne damer, med lange, hvide, krølledede boaer af Tibet-skind. Den eneste, der så henrivende ud med det, var frøken Clausen.

Den første automobil i Vestervig.

Den første automobil kom til egnen i 1906 eller 1907. Ejeren hed Møller, og kom ud til herredsfogedboligen i bilen, for at far skulle udstede kørekort. Den høje åbne bil holdt ved hoveddøren og vi stod der allesammen: Mor, pigerne, frøken Clausen, Jens Persen, karlen Valdemar og den hvide kat, mens far og Møller i store kørepelse og automobilbriller besteg det høje forsæde. Da alt var parat til at køre, råbte mor pludselig i panik: "Far skal ikke dø alene, jeg vil med!" og styrtede ind i forstuen efter kåbe og hat. Jens Persen hjalp hende op bag i bilen, og afsted tøffede de, mens vi stod beklemte tilbage.

Da de endelig vendte hjem, og far havde berettet, at når han sagde "kør til højre", kørte Møller til højre, og når far sagde "stands", kunne Møller standse, og når far ville have at han skulle vende, kunne han også det. Så fik Møller sit førerbevis og vi børn fik en tur i tilgift. Men vi syntes nu, det var meget morsommere at køre til Vesterhavet i charabanc, hvor vi allesammen sad overfor hinanden og nød alt, hvad vi så på vejen, og skiftedes til at sidde hos Niels Kusk på bukken. For slet ikke at tale om at få en ridetur på den islandske hest Isafold, som far havde haft med hjem fra Island.

Vi fik landbrug.

En nat brændte alle udbygningerne til Vestervig Klosters Nedergaard, som tilhørte onkel Laurids Sørensen, egentlig en fætter til vores store søskende: Ida, Børge og Tage, børn af fars første ægteskab med Emilie Sørensen fra godset Irup i Thy. Vi blev vækket og så branden fra loftsvinduerne. Om morgenen kom en masse kvier ned til os fra "Klosteret" sammen med alt det korn, der var blevet bjerget. Til herredsfogedboligen hørte nemlig en trelænget gård med stor lade. Disse udbygninger havde hidtil stået tomme, og vi gik sjældent derud, for selv om der var solbeskinnet og spændende, var der tilgroet og meget stille som i et torneroseslot. En ung staldkarl, sød, køn og munter fulgte med dyrene og boede hos os. Han forærede os straks en lille hvid killing, som vi kaldte Valdemar efter ham. Da far spurgte hvad missen hed, sagde vi Valdemar Mis, men far som var tunghør, sagde: "Nå, hedder den Valdemar Smith". Så hed den det derefter. Kornet blev tærsket i laden hos os, og Valdemar Smith mistede halen i tærskemaskinen, da den sprang ind efter en mus. Derefter elskede vi den endnu højere, den og Valdemar Karl.

Far.

Far kom som ung amtsfuldmægtig til Thisted i april 1876 og blev meget gode venner med J. P. Jacobsen, som han kendte fra sin studietid på Regensen. Efter J. P. Jacobsens død blev hans ateisme diskuteret i pressen. Præsten, der havde talt ved hans begravelse, Jacobsens mor og en ven, skolebestyrer Bertelsen, hældede til den anskuelse, at J. P. Jacobsen havde været ulykkelig over sin mangel på kristen tro, og det faktum, at han havde sat mærker ved nogle salmer i sin salmebog, mente man kunne pege i retning af, at han havde søgt at finde tilbage til troen. Derpå skrev Edvard Brandes en artikel med overskriften "Ligrøvere", dybt forarget over, at man efter Jacobsens død ville gøre ham til kristen. Som et indlæg i denne diskussion skrev far langt senere en artikel: "Digteren J. P. Jacobsen, hans Hjem og hans Slægt" til Historisk Aarbog for Thisted Amt 1914. Det var fars opfattelse, at J. P. Jacobsen absolut var ateist, men han kunne ikke lide titlen på Edvard Brandes' artikel og gendriver i sin egen flere urigtige oplysninger fra Brandes' artikel såvel som fra forskellige biografier om J. P. J. bl. a. Anna Lincks.

I Thisted blev far i 1876 gift med sin første hustru, Emilie Sørensen fra Irup, og "de tre store" blev født i Thisted, Ida i 1887, Børge i 1888 og Tage i 1890. Senere flyttede familien til Nykøbing Mors, hvor far blev by- og herredsfoged samt borgmester. Kort efter blev Emilie meget syg, og en af fars venner, fru Tolderlund i Thisted, skrev til mor om hun ikke kunne komme og tage sig af børnene, som trivedes dårligt til trods for, at der var både kokkepige, stuepige og barnepige i borgmesterboligen. Mor må været kommet dertil i 1892 og styrede huset, indtil Emilie døde på Irup 7. januar 1893. Året efter, 18. januar 1894, blev far og mor viet i Børglum kirke.

Jeg blev født i Nykøbing Mors 1899, Gudrun i 1901 og Halfdan 1902 begge i Vestervig. Mor fortalte os ofte om de spændende begivenheder under oversvømmelserne i Nykøbing, da Limfjorden gik over sine bredder, haven og gaden stod under vand og politibetjenten kom roende i en vaskebalje med morgenbrød til borgmesterboligen. Skolebestyreren fortalte bagefter far, at der på

oversvømmelsens første dag kun mødte "halvanden elev" i skolen. Børge siger, at han var den halve. Det er et typisk eksempel på, at selv om jord og himmel stod i ét, holdt far på, at vi for enhver pris skulle i skole, så vi "ikke fik huller".

At blive hjemme fordi vi var forkølede, kendte vi ikke til, med mindre vi også havde feber. Så holdt mor på, at vi skulle blive i sengen. Halfdan som hadede skolearbejde og snød for det, når han kunne, fandt hurtigt efter få fysiktimer på at gnide termometeret, så det viste feber, og han kunne få lov at blive i sengen. Men da det en gang viste 43 grader fik mor mistanke. Selv om vi var syge, skulle vi alligevel læse alle lektierne for at undgå "hullerne".

Far havde været tunghør lige fra han havde været et par og tredive år gammel og talte af den grund et vidunderlig gammeldags sprog. I de første år vi boede i Hellerup, kunne han sige: "Jeg går og hjem søger fru Klitgaard, hun er en såre elskværdig dame". Hun kom med røde roser til far på hans fødselsdag. Da far var ung dommerfuldmægtig i Frederikshavn, havde hun været meget gæstfri overfor ham. "Jeg har stået i et såre intimt forhold til fru Klitgaard i over fyrretyve år", sagde far.

Far var en personlighed og det var en dyb tilfredsstillelse at være i stue med ham, gå tur med ham, være hvor han var. Som dommer var han skarpsindig, retfærdig og meget streng, hvis hans pårørende overtrådte loven. To af mine fætre lå en gang som drenge og skød med salonriffel i en grøft indenfor fars jurisdiktion. De blev meldt til politiet, men tog det roligt fordi far var deres onkel. Men far idømte dem hver en bøde på fem kroner, mange penge for en børneforseelse dengang og umuligt for dem selv at udrede. Som voksne fortalte de om det med en blanding af bitterhed og munterhed. Fundne sager, selv små ting som en flaske blæk eller en tøjre, skulle vi som børn dybt skuffede aflevere til politiet. Men han var large i alle andre forhold. Han elskede at rejse til udlandet med mor eller Børge og Tage og anså det for en stor dyd at ville se mere af verden.

Hans tunghørighed generede ham meget, fordi han var udelukket fra at deltage i en samtale med mange. Selv om vi altid fortalte alle betydende ting og enhver morsom historie eller oplevelse direkte til far, savnede han at høre alt i et muntert lag. Han sagde ofte: "Næst efter forholdet til mennesker, har arbejdet betydet mest for mig". Det stødte mig lidt på vores vegne, men jeg blev senere klar over, at mor og vi børn også hørte med til "mennesker".

Vi havde i Hellerup en original til trappevask, som blev kaldt Jomfru Marie. Hun sagde om far: "Etatsråden er en sjentelman". Han omtalte aldrig pigerne som andet end "Damerne i køkkenet", og tog hatten dybt af for dem, når han mødte dem på vejen. Ordet "tjenestepige" blev ikke brugt hos os.

Far var livets midtpunkt for os alle, unge, gamle og børnebørn, og til trods for hans stadig tiltagende tunghørighed den i familien, vi alle elskede at tale med. Da far var omkring firs sagde han ofte: "Ak, jeg er både åndeligt og legemligt meget reduceret" eller "Ak, jeg dur til intet". Vi børn syntes det ikke, men det var meget hårdt for far, der altid havde været så flittig, energisk og levende optaget af arbejde og mennesker, politik og litteratur, at være uvirksom, udelukkende henvist til at læse og gå ture. Han havde selv søgt sin afsked og gik på pension som 61-

årig, fordi han følte, at det var forkert at afsige domme, når man ikke kunne høre, hvad de anklagede sagde i retten, selv om man i justitsministeriet mente, at det var tilstrækkeligt at en af hans fuldmægtige kunne høre, hvad der blev sagt. Efter at han havde taget sin afsked, hjalp han dog dommere blandt venner og familie med at koncipere domme og sad i forskellige bestyrelser og repræsentantskaber. Han skrev i 1911 "Træplantningens Historie i Thisted Amt siden Aar 1800" og var både på Mors og i Thy meget aktiv for hedens opdyrkning, anlæg af plantager og naturfredning.

Selv om herredsfogedembedet i Vestervig hørte til de højstlønnede i landet, var gagen kun ca. 8.000 om året. Da far trak sig tilbage så længe før han blev 70, var pensionen meget lille, og renten af hans formue beløb sig kun til ca. 4.000 kroner om året. Hans fuldmægtige i Vestervig kunne derimod drive privat sagførerforretning ved siden af arbejdet på herredskontoret og havde indtægter fra auktioner m. m., de kunne komme op på årsindtægter på henved 50.000 kroner og samlede sig store formuer.

På Mors og i Vestervig levede vi behageligt, far og mor holdt store selskaber, rejste og havde mange gæster boende om sommeren. Da vi flyttede til Hellerup, hvor vi boede fra 1908-17, skulle der spares for at få det til at løbe rundt og takket være mors sparsommelighed og fordringsløshed lykkedes det hende at skabe en rolig og harmonisk tilværelse for far og os børn. Far var rystet over skolepengene og de dyre skolebøger, som vi dog som regel kunne købe brugte, selv om vi ikke syntes, det var morsomt.

Efter at vi var flyttet til Hellerup, var vi næsten hvert år i sommerferierne sammen med mor og far hos onkel Laurids og tante Marie på Vestervig Kloster og hos onkel Hasselbalch og tante Søster på Linderumgaard ved Sindal i Vendsyssel. Laurids og Søster var Emilie Sørensens brors

børn, fætter og kusine til Ida, Børge og Tage, men på grund af aldersforskellen kaldte vi små dem onkel og tante. De var fantastisk søde imod os, og det var de dejligste ferier, man kunne tænke sig. Vi nød den virkelig overdådige mad i modsætning til vores hjemlige spartanske kost. Begge vore onkler var dygtige landmænd og rationeringerne nåede som sagt ikke nordenfjords. Hvert år fejrede fars svigerinde tante Sofie sin fødselsdag i juli på Irup. Vi var omkring 20 voksne og 30 børn til frokost, kørte til havet i hestevogne, hvis vejret var godt. De voksne spiste middag i spisestuen i hovedfløjen, vi børn i haven, mærkværdigvis altid i tørvejr. Det var sommerens store begivenhed. De voksne havde ifølge gammel tradition altid deres egne ægtefæller til bords på denne dag og stemningen var altid høj. Far sagde "De" og "Fru Sofie" til sin svigerinde, ellers tiltalte alle tante Sofies efterkommere hinanden i tredje person, både på Vestervig Kloster, Linderumgaard, Irup og på familiens andre gårde. "Far må ikke blive vred på Hés, for Hés kan ikke gøre for, at Hés fik en dårlig karakter, for Hés havde læst en hel time på sin lektie, men læreren er altid på nakken af Hés", forklarede Hés sin far. "Siger hun du til sin far", sagde onkel Hasselbalch til mig første gang jeg besøgte Linderumgaard. "Sin egen ven" eller "Sin gamle ven" sagde han til sin kone. Man fandt hurtigt melodien og brugte ikke mere det uhøflige du overfor de voksne.

Når Tage og Børge som drenge kom på Irup i deres ferier, holdt de meget af at gå ned i folkestuen og spise med folkene. Enhver havde der sin egen ske af horn eller træ, som efter måltidet blev slikket grundigt, tørret af under armen og sat op i en skerække på væggen. Der var også to-tre skeer som var "ingen deres", som de andre rengjort ved slikning og benyttet af alle besøgende i folkestuen. Mor syntes bestemt ikke om at Børge og Tage absolut ville spise med de skeer. Man langede med dem til stor grødfade, dyppede i smørhullet i midten og spiste.

(Kilde: Historisk Årbog for Thy og Mors 1972, side 288-304).